

"אני נוצר ונבנה מחדש ללא הרף"

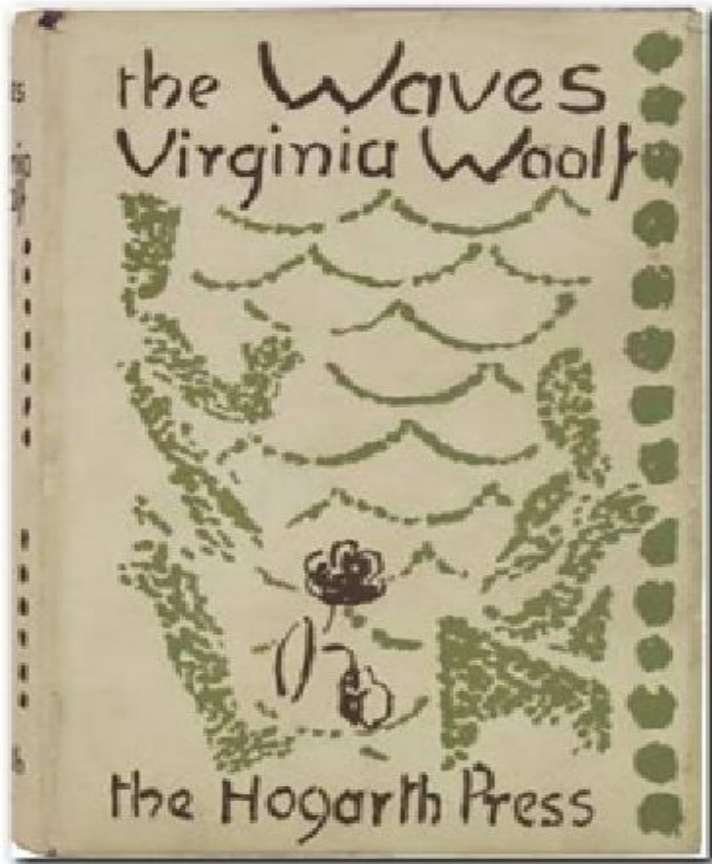
מוטיב המים כמימוש של כתיבה נשית ברומן הגלים מאת וירג'יניה וולף

חניכה: דפנה רוטשטיין לנדמן, תל אביב
מנחה-עמיתה: פרופ' איריס מילנר, אוניברסיטת תל אביב

נושא העבודה

עבודה זו עוסקת ברומן הגלים מאת וירג'יניה וולף, בקונטקסט פמיניסטי, ובהתייחס לעקרונות הכתיבה הנשית כפי שהלן סיקסו מציגה אותם במאמרה "צחוקה של המדוזה" (Cixous, 1975).

Let us again pretend that life is a solid substance, shaped like a globe, which we turn about in our fingers. Let us pretend that we can make out a plain and logical story, so that when one matter is despatched – love for instance – we go on, in an orderly manner, to the next. Virginia Woolf, *The Waves*

רקע תיאורטי

הזרם הפוסט-סטרוקטורליסטי כופר במבניות ובגבולות שהוצבו בשיח הסטרוקטורליסטי, חותר תחת מבנים קיימים ובוחן את משמעותם ביחס לחברה ולהתנהגותם של אנשים. מהלך זה נובע בעיקר מהצורך לברר ולבחון מנגנונים של דיכוי, צורך שהתעורר לראשונה בכל הנוגע לאתרים הנמצאים בתחתיתן של היררכיות חברתיות, למשל ההיררכיה האתנית, העדתית והפטריוארכלית. לכן החשיבה הפוסט-סטרוקטורליסטית אומצה על ידי התנועה הפמיניסטית – פמיניסטיות רבות החלו ליצור שיח ספרותי משלהן שבו גם ביקרו יצירות גבריות וגם עודדו לכתיבה חדשה על ידי נשים.

הרומן הגלים

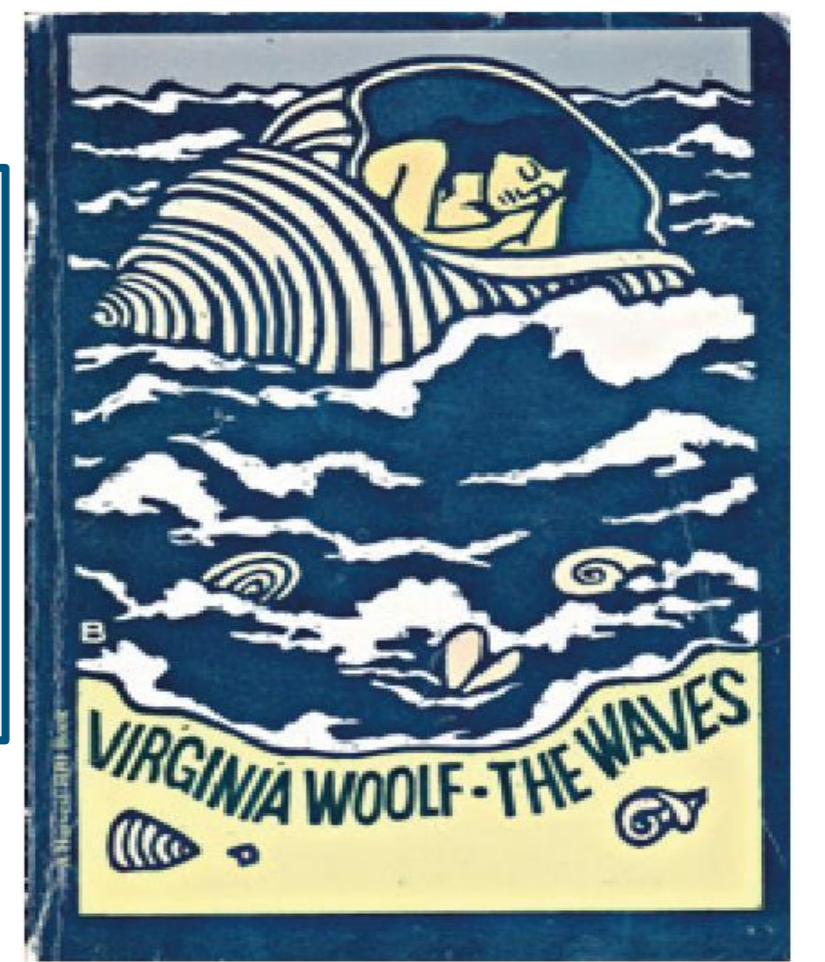
ברומן הגלים וולף בוחנת את המשמעות החברתית של זהויות נשיות שונות. היא עוסקת בו בביטויים שונים לנשיות ובהשלכות החברתיות של זהויות כאלה. הרומן התפרסם בשנת 1931, עשר שנים לפני מותה של וולף בהתאבדות. הרומן מתחלק לשני סיפורים נפרדים המופיעים בפרקים המשולבים זה בזה. סיפור אחד מתאר את מסלול השמש מעל חוף הים, מרגע זריחתה ועד רגע שקיעתה, ואת השינויים החלים בים ובכל העצמים לאורך החוף. הסיפור השני עוקב אחר חייהן של שש דמויות: שלושה גברים ושלוש נשים. דמויות אלה מתוארות מילדותן והלאה באמצעות מונולוגים אישיים של כל דמות. הרומן כולו, על שני חלקיו, מסודר על פי סדר כרונולוגי; כל תקופה בחיי הדמויות מוצגת במקביל לחלק של היום המתאים לה באופן היוצר הקבלה בין שני החלקים.

וירג'יניה וולף

וירג'יניה וולף נחשבת לאחת הסופרות החשובות של המאה ה-20. היא הייתה ממייסדות הזרם המודרניסטי בספרות. וולף השתייכה לקבוצת הבלומסברי – קבוצת אינטלקטואלים שהתגוררה בעיקר באזור בלומסברי בלונדון וראתה עצמה כאליטה אינטלקטואלית יצירתית השוברת את המוסכמות התרבותיות שהתקיימו בתקופה. כתיבתה של וירג'יניה וולף נחקרה מהיבטים רבים, למשל היבטים מודרניסטיים והיבטים פסיכו-אנליטיים. בעקבות הייצוגים הרבים של נשיות בספריה, והעיסוק המרובה שלה עם הבעיות העומדות בפני נשים כותבות, מוקדש ליצירתה גם דיון נרחב המתמקד בהיבטים פמיניסטיים. וולף הפכה למעשה לאייקון פמיניסטי והיא נחשבת לאחת היוצרות הפמיניסטיות הראשונות. וולף נחשבת בין הנשים הראשונות שכתבו על זהות נשית פוליטית. בספרה *חדר משלך* (Woolf, 1929) פתחה וולף את הדיון בכתיבה הנשית שאותו המשיכו הוגות פמיניסטיות חשובות כמו סימון דה בובואר והלן סיקסו. כתיבתה של וולף מתאפיינת בבחינת אלמנטים נשיים וזהויות נשיות שונות. היא בוחנת את האבחנות והגבולות בין מגדרים שונים ויוצרת הבניות מגדריות לא נורמטיביות.

"Beneath us lie the lights of the herring fleet. The cliffs vanish. Rippling small, rippling grey, innumerable waves spread beneath us. I touch nothing. I see nothing. We may sink and settle on the waves. The sea will drum in my ears. The white petals will be darkened with sea water. They will float for a moment and then sink. Rolling me over the waves will shoulder me under. Everything falls in a tremendous shower, dissolving me."

Virginia Woolf, *The Waves*

מטרת העבודה

מטרת העבודה היא לבחון את אופני הייצוג ברומן, באמצעות מוטיב המים, כביטוי לאופני כתיבה נשית (מפרקת, משבשת, מערערת). העבודה מראה כיצד האיכויות המתקשרות באופן אסוציאטיבי למים משפיעות על מבנה הרומן, על אפיון דמויותיו ועל עיצוב התודעה הממרכזת. מוטיב המים מייצר תחושת "נזילות" ו"מימיות" בטקסט, אשר באה לידי ביטוי במבנה הטקסט ובייצוג הדמויות – המסת המבנים הספרותיים הקונבנציונליים, התמוססות הפרדה בין הדמויות ונזילות התודעה הממרכזת הן הביטוי לכתיבה הנשית ברומן זה.

הדגמה ודין

הרומן מקיים מעין מודל הכולל שלושה רבדים שונים של פירוק והבנייה בטקסט: רובד ראשון של פירוק מתאפיין בקטוע מבני ותמטי; ברובד השני מתגלה בתוך הקיטוע מבניות מסוג חדש; הרובד השלישי מפרק וממוסס את גם את המבניות הזו וחותר תחתה. מודל זה מתממש באמצעות מוטיב המים שמאפשר לוולף לשחק עם מאפיינים של כתיבה נשית ומאפיינים של כתיבה גברית וליצור טקסט חתרני ומיוחד.

אשר לדמויות – מוטיב המים ומאפייני הכתיבה הנשית באים לידי ביטוי הן באופן הצגת הדמויות והן באפיוןן. כל אחת מהדמויות מביעה אלמנטים שונים של נשיות או חוסר נשיות. גם בקרב הדמויות קיים אלמנט חזק של פירוק ואיחוד בו-זמניים המאפשר לקרוא את הטקסט כסיפור חיים של שש דמויות שונות, ובה בעת לקרוא את הדמויות הללו כחלקים מתוך תודעה אחת מרכזת.

'Yet these roaring waters,' said Neville, 'upon which we build our crazy platforms, are more Stable than the wild, the weak and inconsequent cries that we utter when, trying to speak, we rise; when we reason and jerk out these false sayings, "I am this; I am that!" Speech is false. Virginia Woolf, *The Waves*

